Інститут археології
Національна академія наук України

АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ 2005-2007 рр.

Появі у світ цього видання сприяла фінансова підтримка
Охоронної археологічної служби ІА НАН України по Миколаївскоїобл.
Білгород-Дністровської археологічної експедиції ІА НАН України
Українського товариства охорони пам'яток історії і культури
Архітектурно-археологічної експедиції ІА НАН України
Південно-Української експедиції ІА НАН України

South-Ukrainian Archaeological Expedition ofthe IA NASU
Bilgorod-Dniester Archaeological Expedition ofthe IA NASU
Mykolaev branch ofthe Protection Archaeological Service of Ukraine
Ukrainian Society ofthe Protection Historical and Cultural Monuments
have given financial support for publishing of this book

КИЇВ ЗАПОРІЖЖЯ
ДИКЕ ПОЛЕ
2007

ББК63.4я5(Укр.)
УДК 902
А 87

Редакційна колегія: член-кореспондент НАН України С.Д. Крижицький
член-кореспондент НАН України О.П. Моця
д.і.н. Д.Н. Козак
д.і.н. Г.Ю. Івакін
д.і.н. Л.Л. Залізняк
д.і.н. В.В. Отрощенко
д.і.н. О.В. Сухобоков
д.і.н. Р.В. Терпиловський
к.і.н. В.Л. Миц
д.і.н. Н.О. Гаврилюк, головний редактор

Рецензенти: д.і.н. В.М. Зінько, д.і.н. Г.І. Шаповалов
Друкується за постановою Вченої ради ІА НАН України № 5 від 05.06.2007 р.
Концепція і укладач: д.і.н. Н.О. Гаврилюк

А 87 **Археологічні дослідження в Україні 2005-2007 рр.:** Збірка наукових праць / За ред. Н.О. Гаврилюк. — Вип. 9. — Київ-Запоріжжя: ІА НАН України, Дике Поле, 2007.— 528 с.
ISBN 978-966-2994-19-3

У 152 публікації (17 відносяться до польового сезону 2005 р.; 110 - 2006 р.; І - 2007 р.; 4 — до наукового фонду ІА НАНУ; 11 — методам природничих наук в археології; 9 — хрониці та інформації) з багатьма ілюстраціями 238 авторами представлені результати розкопок та розвідок пратично всіх археологічних культур України.
Для археологів, істориків, антропологів.

ББК 63.4 я5 **(Укр.)**

А 87 **Археологические исследования в Украине 2005-2007 гг.** Сборник научных трудов / Под ред. Н.А. Гаврилюк. — Вып. 9. — Киев-Запорожье: ИА НАН Украины, Дикое Поле, 2007. — 528 **сЙ**
ISBN 978-966-2994-19-3

В 152 публикации (17 относятся к полевому сезону 2005 г.; 110 - 2006 г.; 1 - 2007 г.; 4 — Научному фонду ИА НАНУ; 11 — методам естественных наук; 9 — хронике и информации) с многочисленными иллюстрациями 238 авторами представлены результаты раскопок и разведок практически всех археологических культур Украины.

ББК 63.4 я5 **(Укр.)**

А 87 **Archaeological Researches in Ukraine 2005-2007:** Collection of scientific works / Editor N.A.Gavriluik. — Issue 9. — Kiev-Zaporizhzhia: IA NAS Ukraine, Dikoe Pole, 2007.— 528 p.
ISBN 978-966-2994-19-3

By 238 authors in 152 publications (17 of them concern the field season of the 2005; 110— 2006; 1 — 2006; 4 — Scientific Fund of the Institute of Archaeology of NAS U; 11 — questions of the technique of natural sciences; 9 — current events and information) with numerous illustrations are submitted results of excavations and reconnaissances of all spectrum of archaeologic cultures all over Ukraine.

© Інститут археології НАН України, 2007
© Автори статей, 2007
© Н.О. Гаврилюк - укладання, 2007
© Дике Поле, 2007

ISBN 978-966-2994-19-3

Тетеря Д.А., Юрченко О.В.
Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав»

Підвіска з тризубом із околиць с. Циблі на Переяславщині

Тетеря Д.А., Юрченко А.В. Находка подвески с тризубом в окрестностях с. Цыбли на Переяславшнне. В статье публикуется редкая находка древнерусского времени - бронзовая подвеска с княжеским знаком - тризубом.

Teterya D.A., Yurchenko O. V. **Discovery of the pendant with trident in the suburbs of Tsybly (Pereyaslav-Khmelnytsky district).** This article deals with the rare discovery ofthe bronze pendant with the prince sign trident ofthe Old Russian age.

В листопаді 2006 р. місцевий житель с. Циблі (Переяслав-Хмельницький р-н, Київська обл.) передав *до* НІЕЗ «Переяслав» підвіску давньоруського часу. З'ясувалося, що вона знайдена в розмиві берега багатошарової пам'ятки в урочищі Церква, приблизно за 15-30 м на північний схід від руїн цегляної церкви св. Іллі. Пам'ятка знаходиться за 820 м на північний захід від села і являє собою невелике останцеве підвищення борової тераси Дніпра. В результаті руйнівної дії хвиль Канівського водосховища та господарської діяльності людини пам'ятка перетворилася на острів довжиною 1,21 км, оточеного із заходу водосховищем, а зі сходу, залишками заболоченої дніпрової протоки-р. Циблі. Своїми розмірами, він виділяється серед інших, дрібних острівців - залишків таких же підвищень борової тераси.

Підвіска неправильної трапецієподібної форми, відлита з бронзи, із вушком для підвішування (рис). Довжина її 4,9 см. ширина — 2,1-2,3 см, товщина - 1-2,5 мм, ширина вушка - 5,5 мм, діаметр отвору 3 мм. Від перебування виробу довгий час в зоні перемиву берега трикутний виступ обламаний, пошкоджено боки. На обох сторонах присутні зображення. На одній стороні заглибленими лініями зображено тризуб в парадному варіанті. На другій - складний плетений орнамент із завитками.

Типологічні аналогії знахідці зустрічаються в Києві. Білгороді, Рюриковому городищі, Новгороді та Пскові (Седова 1981,*36, рис. 11*:Янин 1982,*151, рис. 8;* Лабутина 1983.*21, рис. 10)*. Особливо чітко датуються новгородські підвіски - третя чверть X -друга чверть XI ст., серед яких є знахідка з малюнком тризубу ідентичним нашому, навіть у дрібних деталях (Седова 1981, *36,рис. 11.1;* Янин 1982,*149)*. Виходячи з цього, першою-другою чвертями XI ст. слід датувати й нашу підвіску. Це підтверджується й наведеними вище аналогіями.

У берегових відслоненнях пам'ятки добре читаються культурні нашарування потужністю від 0,8 до 2,0 м, які можна розділити на три шари, відповідно зверху до низу: XIX - 60-ті рр. XX ст., XVII—XVIII ст., XI—перша половина XIII ст. Останній зруйнував більш ранні культурні горизонти (енеоліт, бронза, ранній залізний вік). Кераміка отримана в процесі зачисток окремих ділянок берега та підйомних зборів, з розмивів культурного шару, датується XI — першою половиною XIII ст. Загалом, давньоруський посуд є одним з найчисельних і найбільш виразних матеріалів, в порівнянні з керамічними комплексами інших хронологічних періодів пам'ятки. Присутній тут і значний відсоток уламків візантійських амфор.

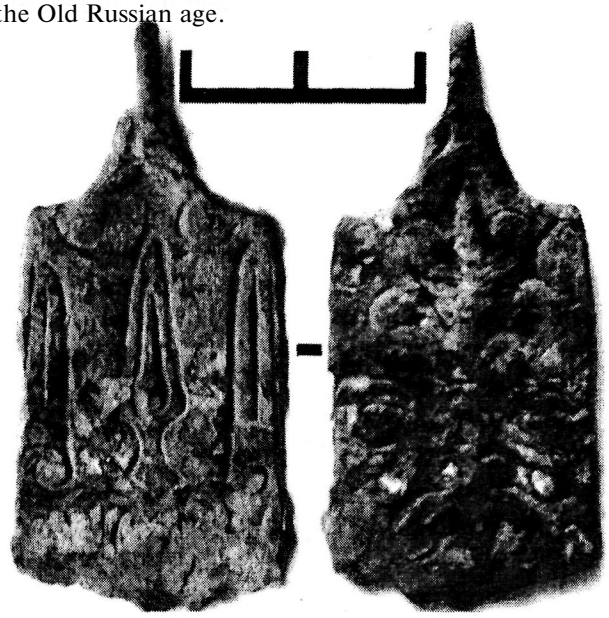

Рис. Підвіска із зображенням тризуба

Поблизу вищеназваної пам'ятки розташовано кілька населених пунктів давньоруського часу: = 490 м на північний схід від неї, на нижній частині уступу лесової тераси фіксується поселення (Узвіз II), а = 513 м на північний схід від неї і в прямій близькості від села, на краю лесової тераси, знаходиться городище з передгороддям (Узвіз I). Обидва поселення за археологічними знахідками датуються XII - першою половиною XIII ст. (Сухобоков, Бузян, Вайнер, Колибенко. Роздобудько *1995,18,30)*.

Цікаво, що наведені екземпляри підвісок знайдено на місцях колишніх давньоруських міських центрів, що дає можливість припускати про вищий статус поселення в ур. Церква серед інших пунктів околиці давньоруського Переяславля в XI ст.

Література

Лабутина П.К. Культурный слой Пскова // Археологическое изучение Пскова. М, *1983.*

Седова М.В. Ювелирные изделия древнего Новгорода (X-XV вв.). М., *1981.*

Сухобоков О.В., Бузян Г.М., Вайнер Б.У., Колибенко О.В., Роздобудько М.В. Звіт про археологічні дослідження Лівобережно-Дніпровської слов'яно-руської експедиції ІА НАНУ в 1995 р. // НА ІАНАНУ, *1995/64.*

Янин В.Л. Археологический комментарий к Русской Правде//Новгородский сборник. 50 лет раскопок Новгорода. М, *1982.*

Лысенко С.Д., Гаскевич Д.Л., Панковский В.Б., Балко А.И., Разумов С.Н., Кириченко А.С. Разведки в Киевской области в 2006 г. 266
Лысенко С.Д., Лысенко С. С, Литвинова Л.В., Панковский В.Б. Исследования на могильнике Малополовецкое-3 в 2006 г. 271
Лысенко С.Д., Матвиишина Ж.Н., Александровский А.Л., Пархоменко А.Г., Балко А.И., Кириленко А.С. Исследования Могилы Лядвига в 2006 г. 276
Марина З.П. Новый сарматский памятник в Присамарье 281
Мацкевий Л.Г., Гнатюк Р.М., Панахид Г.І. Роботи Львівської обласної експедиції 2006 р. 285
Мщкевий Л.Г, Кочкін І. Т, Панахид Г.І, Ткачук Т.М. Роботи Прикарпатської експедиції 2006 р. 290
Моця О., Коваленко В., Осадчий Є., Ситий Ю. Нова камерна гробниця з Шестовиці 295
Козак ОД. Результати антропологічного дослідження кісткових решток, знайдених у камер: :гургану 2, курганної групи 6 Шестовицького могильника у 2006 р. 298
Михайлов К.А. Опись находок текстиля из погребального комплекса Шестовица-2006, группа курганов 6 курган 2 (раскопки: А.И. Моци, В.П. Коваленко) 298
Моця О.П., Черненко О.С, Казаков А.Л. Сорокін СО. Археологічні дослідження на території Чернігова у 2006 р. 299
Ногін Є.В. Роботи розвідувального загону Батуринської Міжнародної археологічної експедиції у 2006 р. 300
Новик Т.Г. Охоронні дослідження 2006 р. в Єлецькому монастирі м. Чернігова 301
Охріменко Г Вивчення багатошарової пам'ятки Голишів на Волині 302
Петраускас А.В., Готун І.А., Квітницький М.В. Охоронні дослідження біля с. Стайки 303
Петраускас А.В., Готун І.А., Квітницький М.В., Коваль О.А. Розвідкові роботи в околицях с. Стайки 306
Петраускас А.В., Готун І.А., Квітницький М.В., Коваль О.А. Продовження вивчення давньоруського гончарного пункту у Вишгороді 307
Позіховський О., Самолюк В. Дослідження ґрунтового могильника доби енеоліту - ранньої бронзи в м. Острог * 310
Попова Е.А., Егорова Т.В. Исследования западной окраины позднескифского поселения на городище Чайка в Евпатории 313
Прищепа Б.А., Ткач В.В., Чекурков В.С. Нові археологічні джерела для вивчення історичної топографії міста Дубна 314
Пуголовок Ю. О., Тимощук А.І. Нововиявлені пам'ятки на території Полтавської обл. 317
Пуздровский А.Е., Медведев Г.В., Соломоненко А.Е., Труфанов А.А. Охранные исследования Усть-Альминского некрополя в 2006 г. 320
Ромашко В.А. Археологические исследования в Нижнем Приорелье 322
Ромашко В.А., Марина З.П., Тесленко Д.Л., Фещенко Е.Л., Ромашко А.В. Многослойное поселение Попов мыс (предварительное сообщение) 327
Ромашко В.А., Марина З.П., Тесленко Д.Л., Фещенко Е.Л. Раскопки Курганову с. Голубовка на Днепропетровщине (предварительное сообщение) ;i29
Седжова Л.В., Рабиновиц А. Раскопки жилого квартала в Южном районе Херсонеса 332
Сергеева М.С., Шевченко Д. О. Дослідження 2006 р. на Київському Подолі (вул. Щекавицька, 29) 335
Сніжко І.А. Нова пам'ятка пізнього палеоліту на Харківщині 339
Сорочан СБ., Крупа Т.Н., Сазанов А.В., Иванов А.В. Об археологических исследованиях и консервационно-реставрационных работах на территории «Цитадели» Херсонеса в 2006 г. 343
Староверов ДА. Стеклянные гренады из киевского Арсенала 347
Супруненко О.Б. Катакомбне поховання у кургані в пониззі Псла 349
Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Тимощук А.І. Дослідження на Більському городищі та в його окрузі у 2005-2006 рр. 355
Супруненко й.Б., Шерсшюк В.Б. Обстеження території та округи Біланівського родовища залізистих кварцитів у Кременчуцькому р-ні на Полтавщині 360
Тарабукін О.О. Нові пам'ятки давньоруського часу на Житомирщині 362
Тесленко Д.Л. Курган эпохи бронзы у с. Новотроицкое в Среднем Присамарье 364
Тетеря Д.А., Юрченко О. В. Підвіска з тризубом із околиць с Циблі на Переяславщині 371
Тимченко В.Н. Мусульманские надгробия Коккоза (XVIII - XIX вв.) 372
Толкачев Ю.И., Квитницкий М.В., Лысенко С.Д., Бреяк Е. В.. Кузъмук А.С. Охранные исследования у с. Колонщина Макаровского р-на в 2006 г. 381
Томашевський А.П., Павленко СВ. Попередні результати археологічних досліджень в Овруцькому та Коростенському р-нах Житомирської обл. у 2006 р. 382
Туровский Е.Я., Филиппенко А.А., Ступко А.В. Охранные работы на некрополе Херсонеса у Карантинной бухты 387
Усачук А.М., Циміданов В.В., Підобід В.А., Литвиненко Р.О. Розкопки кургану на околиці Маріуполя (Північно-Східне Приазов'я) 388
Ушаков СВ. Раскопки в северо-восточном районе Херсонеса (базилика «Крузе») в 2006 г. 395
Федорченко ОС, Онищук Я.І. Рятівні розкопки пам'ятки Горинка І на Тернопільщині 397